

ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ В НІМЕЧЧИНІ

(представлено д. н. держ. упр., с.н.с. Драган І.О.)

Німеччина – це демократична федеративна республіка. Столиця і найбільше місто країни – Берлін. Займає площу 357 021 км². Населення – 81,8 млн осіб. Член Європейського Союзу та НАТО. Країна з найбільшою кількістю населення і найбільшим рівнем економіки в Європейському союзі. Провідна політична сила на Європейському континенті, технологічний лідер в багатьох галузях. Німеччина є другим за популярністю місцем міграції в світі, поступаючись тільки США. В Німеччині влада розподіляється між Федерацією та окремими землями (їх в Німеччині 16). В зв'язку з цим система державної служби в Німеччині поділяється на державну федеральну службу, службу на земельному рівні, а також службу на рівні громад та органів місцевого самоврядування. Державна служба на всіх трьох рівнях (федерації, земель та громад) регулюється федеральними законами. Для всіх цих рівнів встановлена єдина система рангів, єдині правила проходження служби, права та обов'язки, система оплати праці та пенсійного забезпечення. В Федеративній республіці Німеччині, як і в деяких інших західноєвропейських країнах, термін «державна служба» перекладається українською як «публічна» або «суспільна». Це поняття охоплює всіх працівників дошкільних навчальних закладів, викладачів державних університетів, залізничників, поліцейських, військовослужбовців, працівників поштових закладів та ін.

Державна служба Німеччини регулюється положеннями Основного Закону Німеччини, який вступив в силу 23 травня 1949 року та є одночасно Конституцією ФРН. Частина 2 статті 33 цього Закону встановлює рівний доступ громадян до всіх державних органів. В ній написано, що «кожен німець має рівний доступ до всякої державної посади у відповідності зі своїми здібностями та професійною кваліфікацією». В частині 3 статті 33 Основного Закону Німеччини встановлений принцип рівності на державній службі, а також те, що ніхто не може бути обмежений в своїх правах через свою релігію або світогляд. В галузях, де в управлінських структурах недостатня кількість жінок, при умові рівної професійної підготовки на заміщення певної посади державних службовців, перевага надається жінкам [1].

Також в Основному Законі Німеччини прописані основні принципи публічної служби. До основних з них можна віднести: принцип рівного доступу громадян до кожної державної посади у відповідності з його кваліфікацією, професійною підготовкою, здібностями та діловими якостями; принцип вірності державі та принцип політичного нейтралітету чиновників; захист державою правового положення чиновників у випадку нанесення їм шкоди; соціальне забезпечення за рахунок держави та виплата грошового забезпечення, яке відповідає займаній посаді; свобода думки та свобода створення громадських об'єднань [2].

Публічну службу Німеччини також можна розуміти як діяльність по виконанню загальнодержавних завдань управління. Так, згідно з Федеральним законом про чиновників 1953 р. в редакції 1985 р. федеральним службовцем є особа, яка знаходиться в публічно правових відносинах з Федерацією або безпосередньо підпорядкованою Федерації установою або організацією. Цей закон дає загальне визначення статусу чиновників, а також в ньому сформульовані принципи їх призначення просування по службі та визначені умови, яким повинен відповідати чиновник. Службовець, який підпорядковується Федерації, вважається безпосередньо федеральним службовцем. Службовець, який працює у підпорядкованій Федерації установі або організації, вважається опосередкованим федеральним службовцем [3].

Є кілька видів призначень на державну службу: довічне; тимчасове, тобто на певний термін; на випробувальний термін, передуюче постійному призначенню; на проходження підготовчої служби.

Положення про порядок проходження державної служби ("служба кар'єра") дає класифікацію державних службовців за рівнями і посадами, а також визначає поняття та умови проходження підготовчої служби та випробувального терміну.

В Німеччині діють наступні загальні вимоги для вступу на державну службу. Державним службовцем може стати тільки той, хто: є німцем за змістом статті 116 Основного закону; дає гарантію виступати в підтримку вільного демократичного порядку в дусі Основного закону; володіє спеціальним рівнем підготовки тощо.

За Законом 1985 р можливі й винятки із загального правила. Так, в разі службової необхідності на державну службу на посаду професора, доцента ВНЗ і т.д. можуть бути прийняті іноземці.

Статус державного службовця у Німеччині мають адміністративні посадові особи, поліцейські, тюремні охоронці, митники, більшість викладачів університетів, фахівці у сфері державної служби, мери, учителі в західній частині країни (у східній здебільшого ні). Судді та солдати мають особливий статус, хоча багато в чому він схожий на статус державного службовця. На місцевому рівні 1/3 працівників, що займають високі адміністративні посади, є державними службовцями, решта – звичайні співробітники. Набір державних службовців здійснюється на підставі письмового іспиту. Державний службовець у Німеччині може бути звільнений лише через тривалу хворобу (від 3-х місяців). Державні службовці в Німеччині за територіальним принципом поділяються на федеральних та місцевих.

Існує кілька рангів державних службовців:

- нижній ранг (від А1 до А6, наприклад помічник, кваліфікований працівник, сержант, фельдфебель тощо);
- середній ранг (від А5 до А9, наприклад асистент, секретар, поліцейський, бригадир тощо);
- вищий ранг (від А9 до А13, наприклад інспектор, ревізор, працівник судового приставу, детектив, комісар тощо);

- найвищий ранг (від A13 до A16, від B1 до B11, від W1 до W3, від C1 до C4, від R1 до R10, наприклад викладач, професор, медик, радник, президент федерального відомства, прокурор тощо).

Офіційна назва цих рангів прив'язана до класів заробітної плати Федерального закону.

Заробітна плата державного службовця визначається фіксованою сіткою оплати праці та законодавчо затвердженими окладами. Рівень оплати залежить від посади, стажу та рангу державного службовця. Вони також звільняються від сплати внесків соціального забезпечення, а сплачують лише податок на прибуток.

Заняття відповідних посад можливе при виконанні наступних умов залежно від категорії служби:

- Для нормальної роботи (ранги A2 - A6) - успішне закінчення середньої школи, а також підготовча практика для обіймання посади;
- Для проміжної служби (ранги A6 - A9) - успішне здобуття загальної шкільної освіти (10 років) або відвідування середньої сучасної школи з отриманням подальшої професійної освіти, а також підготовча практика для обіймання посади протягом одного року; здача іспиту на проходження цієї служби;
- Для вищої проміжної (A9 - A13) - успішне отримання політехнічної освіти (Fachhochschule) або іншої шкільної освіти, що йде в залік під час вступу до університету, а також підготовча практика для обіймання посади протягом 3 років; здача іспиту на право служби на цій посаді;
- Для вищої служби (A13 - A16) - успішне завершення університетської освіти з відповідного предмета і підготовча практика до заняття посади протягом мінімум 2-х років; здача іспиту на право проходження служби.

Для заняття загальної адміністративної посади вивчення юридичних наук (приватне або публічне право), а також економічних, фінансових і суспільних наук визнається рівноцінним.

Державним службовцям гарантуються соціальні виплати, що включають пенсійне забезпечення, матеріальну допомогу, забезпечення сім'ї після смерті державного службовця, компенсації при нещасних і в інших особливих випадках. Їм також гарантується оплата витрат у разі зміни місця проживання в зв'язку зі службовою необхідністю.

Кожен державний службовець має право на щорічну відпустку для відпочинку з збереженням повного заробітку. Існує особливе регулювання відпусток для деяких категорій федеральних державних службовців, зокрема – для тих, які проходять службу за кордоном. Інструкція про особливі відпустки для федеральних державних службовців регулює надання відпусток для політичної діяльності, підвищення кваліфікації та інших, визнаних важливими, державно-політичних цілей. Державні службовці мають право на щорічну оплачувану відпустку тривалістю для участі у виборах в якості кандидата в депутати, а також для виконання різних спеціальних передбачених законом обов'язків громадянина. Відпустка надається для роботи в місцевих представницьких органах.

Державний службовець звільняється зі служби в разі втрати громадянства. Він також повинен бути звільнений, якщо він: відмовляється скласти присягу; не здатний виконувати службові обов'язки; письмово вимагає свого звільнення; досяг пенсійного віку; без згоди свого начальника вибирає місце проживання, яке ускладнює виконання ним службових функцій або тривалий час знаходиться за кордоном.

Службовець позбавляється своїх прав: за злочин, що спричинило покарання у вигляді позбавлення волі на строк один рік і більше; за кримінальне діяння, спрямоване проти світу; за зраду батьківщині; за злочин, спрямований проти вільної правової держави; за нанесення шкоди зовнішній безпеці [5].

Досвід системи державної служби Німеччини справді досить цікавий та різноманітний, і в процесі свого розвитку пройшов різні етапи, проте, на сьогоднішній день – це є одна із наймогутніших бюрократичних систем світу, вправній роботі якої можна навчитися. На нашу думку, важливо використовувати цей досвід задля реформування або вдосконалення державної служби нашої країни, адже принципи об'єктивності, справедливості та неупередженості при підготовці політичних та прийнятті адміністративних рішень, незалежності професійної позиції державного службовця від впливу політичного чи приватного інтересів, відданості інтересам суспільства, лояльності до держави та її легітимного політичного керівництва сприятиме створенню професійної та ефективної державної служби, здатної забезпечити результативну та ефективну діяльність органів державної влади задля добробуту громадян країни та створення адміністративного простору європейського зразка.

Список використаних літературних джерел:

1. Система державної служби в країнах з Федеральним типом адміністративно-державного управління (Німеччина, США). [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1266_page_114.html

2. Государственная служба. Федеративная Республика Германия. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.gticountries.ru/europa/germany/germ-gs.html>

3. Державна служба України: сучасний стан та напрями адаптації до стандартів Європейського союзу: Матеріали щорічної науково-практичної конференції. 28 квітня 2005 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. – 253 с.

4. Основний закон Федеративної Республіки Німеччини від 23.05.1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vivovoco.rsl.ru/VV/LAW/BRD.HTM>

5. Неумивайченко Н.М. Особливості виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин державних службовців : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 / Н.М. Неумивайченко. – Х., 2002. – 198 с.

МАРІШЕНКОВА Таїсія Ігорівна – студентка 5 курсу Житомирського державного технологічного університету, спеціальність «Публічне управління та адміністрування».